

Duas Lettonas en Svizra

Vaira Vike-Freiberga a Ligiaun e Turitg

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ La Svizra ha gist beneventà ina da las personalitads las pli remartgablas da quels pajais europeics che han s'emancipads dal communissem russ enturn 1990, numnadain presidenta Vaira Vike-Freiberga, chau dal stadi letton, cumpagnada da ses um Imants Freibergs. Il parlament da Lettonia l'ha elegida 1999 sco «candidata da cumpromiss (...) sur tuttas dispitas politicas (...) e persunalitad fitg averta al mund» (1). Ina presidenta uschè cosmopolitica è in cas da fortuna per ina naziun che sa distingua entras ina verva linguistica-main isolada ed il grev burdi d'in mez tschientaner da sovietisaziun ed alienaziun anc pli profundas ch'en l'Estonia e Lituania. *Vaira Vike*, naschida 1937 a Rīga, è fugida en Germania cun sia famiglia cur che l'Armada cotschna ha occupà la Lettonia. «Creschida si en in camp da fugitivs a Lübeck, è la finalmain emigrada (...) en Canada ed ha studegià psicologia a Toronto (...). 1963 è la vegnida professuressa ordinaria a l'Universitad da Montréal ed è restada là enfin a la pensiun 1998 (...). Bleras da sias publicaziuns psicologicas, linguisticas, folcloristicas e mitologicas s'occupan cun la tradiziun lettona» (sco n. 1).

In lieu commemorativ da libertad
La presidenta ha mussà ses vasts orizonts

en ses referat a l'Universitad da Turitg en preschientscha da president federal *Kaspar Villiger*. Discurrend sco represchentanta d'in pievel da 2,4 milliuns olmas che sa chatta a la sava da l'Uniun europeica, «ha'la clamà la fundaziun da Svizra in exempel tempriv d'integraziun vulida e definì bunamain paradoxal che noss pajais, sco pionier da l'integraziun interna, observia da dadora, almain ad interim, la gronda associaziun dals sta-

dis europeics. La presidenta ha lur agiunt che la Lettonia encliega la situaziun speziala da Svizra» (2). Vaira enconuscha la Svizra gia daditg. 1990, sco professuressa e referenta, ha'la fatg part a Ligiaun d'ina dieta davart las vistas europeicas novas da Lettonia. Lezza citad vala per mintga Letton sco lieu commemorativ da libertad. En il quartier da Castagnola è ina sala da l'Archiv istoric da Ligiaun (3) deditgada als conjugals

«Aspàzija» (1865–1943) e Jānis Plieksāns «Rainis» (1865–1929), maridads 1897, che han vivi là en exil 1906–1920. Rainis ha exprimi las valurs spier-talas ed artisticas dal pievel letton en poesias e dramas, enritgind il linguatg cun blers neologissem. L'exempel da sia dunna, naschida Johanna Emilija Lizete «Elsa» Rozenberg, ha segir inspirà Vaira Vike en sia vita: «Elsa ha publitgà sias emprimas poesias cun 22 sut il pseudo-

nim 'Aspàzija', sunter Aspasia, ina da las femnas las pli renunadas en l'antica greca. Questa ha defais sia libertad encunter l'opposiziun da la societad sin tuts stgalims, spier-tal, finanzia e sexual (...). En dramas e poesia ha Aspàzija descrit dunnas fermas che stuevan sa far valair en ina societad bullada da l'ipocrisia morala» (4). 1920 èn ils conjugals turnads en ina Lettonia oramai libra ed independenta. Aspàzija ha lura cumbatti per ils dretgs da las femnas ed è vegnida elegida parlamentara. Sunter la mort da ses um ha'la gidà a publitgar sias ovras. Presidenta Vike-Freiberga ha commemorà l'exil tessinais dals conjugals visitond puspè la sala «Lettonia» da Castagnola avant la recezziun ed il referat a l'Universitad da Turitg. La festa pajaua da Halloween e l'aura atunila l'han forsa fatg endament ina poesia d'Aspàzija: «Igl è vegni strias d'atun che nagin aveva envidà; strias d'atun han traversà palids, èn sguladas en l'aria ord culms da nivels e cuvels satanics» (5).

- 1) Klemens Ludwig, Lettland. Minca (C. H. Beck, ISBN 3 406 44782 1) 2000, p. 90.
- 2) Lettlands Blick auf Europa, en: «NZZ», 1. da november 2002, p. 43.
- 3) Adressa: Archivio storico Carlo Cattaneo, Strada di Gandria 4, 6976 Castagnola. Telefon 091 971 02 71.
- 4) Klemens Ludwig, Lettland (sco nota 1), p. 118.
- 5) Versiun tudestga en: Klemens Ludwig, Lettland (sco nota 1), p. 121.